

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

7. december 2023*

»Præjudiciel forelæggelse – forordning (EU) 2015/1589 – eksisterende og ny støtte – støtte, der er ydet under tilsidesættelse af de proceduremæssige regler i artikel 108, stk. 3, TEUF – udløb af den forældelsesfrist, der er fastsat i artikel 17 i forordning (EU) 2015/1589 – den nationale rets forpligtelse til at anordne tilbagesøgning af støtten«

I sag C-700/22,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Nejvyšší soud (øverste domstol, Den Tjekkiske Republik) ved afgørelse af 26. september 2022, indgået til Domstolen den 15. november 2022, i sagen

RegioJet a. s.,

STUDENT AGENCY k.s.

mod

České dráhy, a.s.,

Správa železnic, státní organizace,

Česká republika, Ministerstvo dopravy,

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, C. Lycourgos, og dommerne O. Spineanu-Matei, J.-C. Bonichot (refererende dommer), S. Rodin og L.S. Rossi,

generaladvokat: A. Rantos,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

* Processprog: tjekkisk.

efter at der er afgivet indlæg af:

- RegioJet a.s. og STUDENT AGENCY k.s. ved advokát O. Doležal,
- České dráhy, a.s. ved advokáti J. Kindl og K. Muzikář,
- Europa-Kommissionen ved P. Němečková, A. Steiblyté og B. Stromsky, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 108, stk. 3, TEUF og artikel 17, stk. 1, i Rådets forordning (EU) 2015/1589 af 13. juli 2015 om fastlæggelse af regler for anvendelsen af artikel 108 [TEUF] (EUT 2015, L 248, s. 9).
- 2 Denne anmodning er indgivet i forbindelse med en tvist mellem på den ene side RegioJet a.s. og STUDENT AGENCY k.s. og på den anden side České dráhy, a.s., der er en jernbanevirksomhed i henhold til tjekkisk ret, Správa železnic, státní organizace (den nationale jernbanemyndighed, Den Tjekkiske Republik), som forvalter jernbaneinfrastrukturen i Den Tjekkiske Republik, og Česká republika, Ministerstvo dopravy (transportministeriet, Den Tjekkiske Republik) vedrørende tilbagesøgningen af en statsstøtte, som České dráhy har modtaget.

Retsforskrifter

- 3 Artikel 1, litra b), nr. iv), og artikel 1, litra f), i forordning 2015/1589 bestemmer:
»I denne forordning forstås ved:
[...]
b) »eksisterende støtte«:
[...]
iv) støtte, som anses for eksisterende støtte i henhold til artikel 17 i nærværende forordning
[...]
f) »ulovlig støtte«: ny støtte, der er gennemført i strid med artikel 108, stk. 3, [TEUF]
- 4 Artikel 17 i forordning 2015/1589 bestemmer:
»1. Kommissionens beføjelser til at kræve tilbagebetaling af støtte forældes efter ti år.

2. Forældelsesfristen løber fra det tidspunkt, hvor den ulovlige støtte tilkendes støttemodtageren, enten som individuel støtte eller under en støtteordning. Enhver foranstaltning, der træffes af Kommissionen eller af en medlemsstat efter opfordring fra Kommissionen angående den ulovlige støtte, afbryder denne frist. Efter hver afbrydelse begynder forældelsesfristen forfra. Forældelsesfristen suspenderes i det tidsrum, hvor Kommissionens afgørelse er genstand for en verserende sag for Den Europæiske Unions Domstol.
3. Enhver støtte, for hvilken forældelsesfristen er udløbet, anses for at være eksisterende støtte.«
- 5 Artikel 15 i Rådets forordning (EF) nr. 659/1999 af 22. marts 1999 om fastlæggelse af regler for anvendelsen af [artikel 108 TEUF] (EFT 1999, L 83, s. 1) indeholdt bestemmelser, der var identiske med artikel 17 i forordning 2015/1589.

Twisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

- 6 Den 26. juni 2008 indgik České dráhy, der er en jernbanevirksomhed med hjemsted i Den Tjekkiske Republik, en aftale med den nationale jernbanemyndighed, hvorved førstnævnte afstod en del af sin virksomhed til sidstnævnte.
- 7 RegioJet og STUDENT AGENCY, som er České dráhys konkurrenter, har gjort gældende, at den pris, som sidstnævnte opnåede ved denne transaktion, udgør statsstøtte som omhandlet i artikel 107, stk. 1, TEUF, og at støtten er ulovlig, eftersom den hverken var blevet anmeldt til Kommissionen eller godkendt af denne.
- 8 Denne tvist, som endnu ikke har kunnet afgøres ved de tjekkiske retsinstanser, er blevet indbragt for Nejvyšší soud (øverste domstol, Den Tjekkiske Republik).
- 9 Tvisten rejser bl.a. spørgsmålet om, hvorvidt udløbet af den forældelsesfrist, der er fastsat i artikel 17, stk. 1, i forordning 2015/1589, kan gøres gældende over for den nationale retsinstans, der er forelagt en påstand om tilbagesøgning af ulovlig statsstøtte.
- 10 På denne baggrund har Nejvyšší soud (øverste domstol) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal bestemmelsen i artikel 108, stk. 3, sidste punktum, [TEUF] fortolkes således, at en national ret inden for rammerne af en procedure, der er indledt på begæring af tredjemand (konkurrent), er forpligtet til at pålægge støttemodtageren at tilbagebetale en støtte, der er ydet i strid med denne bestemmelse, selv om forældelsesfristen for Kommissionens beføjelser i henhold til artikel 17, stk. 1, i [forordning 2015/1589] (på det tidspunkt, hvor den nationale ret træffer afgørelse) er udløbet, hvilket fører til, at den tildelte støtte må anses for en eksisterende støtte i henhold til denne forordnings artikel 1, litra b), nr. iv) og artikel 17, stk. 3?«

Det præjudicielle spørgsmål

- 11 Med spørgsmålet ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 108, stk. 3, TEUF skal fortolkes således, at de nationale retsinstanser kan anordne tilbagebetaling af statsstøtte, som er ydet i strid med den forpligtelse til forudgående anmeldelse, som er fastsat i

denne bestemmelse, selv om den forældelsesfrist, der er fastsat i artikel 17, stk. 1, i forordning 2015/1589, er udløbet i forhold til denne støtte, således at støtten skal anses for eksisterende støtte i henhold til denne forordnings artikel 1, litra b), nr. iv), og artikel 17, stk. 3.

- 12 Det skal indledningsvis bemærkes, at det forelagte spørgsmål er støttet på flere forudsætninger – navnlig på den omstændighed, at den omhandlede foranstaltning udgør statsstøtte som omhandlet i artikel 107, stk. 1, TEUF – hvilket det påhviler den forelæggende ret at efterprøve, navnlig i lyset af de oplysninger, den råder over, og Kommissionens eventuelle vurderinger som led i analysen af den klage, som denne institution blev forelagt over denne foranstaltning.
- 13 Med hensyn til det forelagte spørgsmål skal det bemærkes, at det følger af fast retspraksis, at de nationale retsinstanser og Kommissionen indtager roller, som dels supplerer hinanden, dels er klart adskilte. Mens det alene er Kommissionen, der herved er underlagt Unionens retsinstansers efterprøvelse, som er kompetent til at træffe afgørelse om støtteforanstaltningernes forenelighed med det indre marked, har de nationale retsinstanser til opgave at sikre borgernes rettigheder i tilfælde af tilsidesættelse af forpligtelsen ifølge artikel 108, stk. 3, TEUF til at give Kommissionen forudgående underretning om statsstøtte (dom af 5.10.2006, *Transalpine Ölleitung in Österreich*, C-368/04, EU:C:2006:644, præmis 37 og 38 og den deri nævnte retspraksis).
- 14 De nationale retsinstanser skal således sikre de borgere, som kan gøre en tilsidesættelse af anmeldelsesforpligtelsen gældende, at der drages samtlige konsekvenser heraf i henhold til national ret, både for så vidt angår gyldigheden af støtteforanstaltningernes gennemførelsesretsakter og tilbagesøgning af økonomisk støtte tildelt i strid med denne bestemmelse eller med eventuelle midlertidige foranstaltninger (dom af 5.10.2006, *Transalpine Ölleitung in Österreich*, C-368/04, EU:C:2006:644, præmis 47 og den deri nævnte retspraksis).
- 15 I denne henseende skal det med hensyn til det eventuelle udløb af den forældelsesfrist på ti år, der er fastsat i artikel 17, stk. 1, i forordning 2015/1589, indledningsvis bemærkes, at denne forordning indeholder proceduremæssige regler, der finder anvendelse på alle administrative procedurer vedrørende statsstøtte, der verserer for Kommissionen, kodificerer og støtter Kommissionens praksis vedrørende kontrol af statsstøtte og ikke indeholder nogen bestemmelse vedrørende nationale retsinstansers beføjelser og forpligtelser, som fortsat er reguleret af traktatens bestemmelser som fortolket af Domstolen (jf. i denne retning dom af 23.1.2019, *Fallimento Traghetti del Mediterraneo*, C-387/17, EU:C:2019:51, præmis 66 og den deri nævnte retspraksis, og af 30.4.2020, *Nelson Antunes da Cunha*, C-627/18, EU:C:2020:321, præmis 32).
- 16 Domstolen har desuden præciseret, at det kun er Kommissionens beføjelser inden for tilbagesøgning af statsstøtte, som er omhandlet af artikel 17, stk. 1, i forordning 2015/1589 (jf. analogt dom af 23.1.2019, *Fallimento Traghetti del Mediterraneo*, C-387/17, EU:C:2019:51, præmis 52 og 61, og i denne retning dom af 30.4.2020, *Nelson Antunes da Cunha*, C-627/18, EU:C:2020:321, præmis 30).
- 17 Domstolen har fastslået, at udløbet af denne frist ikke kan føre til, at statsstøtte, der er behæftet med en ulovlighed, lovliggøres med tilbagevirkende kraft, alene fordi den bliver eksisterende støtte, og dermed, at et erstatningssøgsmål anlagt mod den pågældende medlemsstat af borgere og konkurrenter, der er påvirket af tildelingen af den ulovlige støtte, fratages ethvert retsgrundlag. Enhver anden fortolkning ville indskrænke rækkevidden af den anmeldelsespligt, som medlemsstaterne er pålagt, og således fratage artikel 108, stk. 3, TEUF dens effektive virkning (jf. i denne retning dom af 23.1.2019, *Fallimento Traghetti del Mediterraneo*, C-387/17, EU:C:2019:51, præmis 62 og 63).

- 18 Domstolen har ligeledes præciseret, at denne forældelsesfrist hverken kan anvendes direkte, indirekte eller analogt på proceduren for de kompetente nationale myndigheders tilbagesøgning af ulovlig støtte (jf. i denne retning dom af 5.3.2019, Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, præmis 109).
- 19 Det skal i denne henseende bemærkes, at tilbagesøgningen af den ulovlige støtte, når der ikke foreligger EU-bestemmelser på området, skal foretages i overensstemmelse med reglerne for gennemførelse fastsat i gældende national ret (jf. i denne retning dom af 5.3.2019, Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, præmis 108). I denne forbindelse er de regler om forældelse, der eventuelt kan anvendes, således de regler, der udspringer af den nationale lovgivning, under hensyntagen til effektivitetsprincippet og ækvivalensprincippet (jf. i denne retning dom af 23.1.2019, Fallimento Traghetti del Mediterraneo, C-387/17, EU:C:2019:51, præmis 73).
- 20 Med hensyn til argumenterne fremført af den støttemodtagende virksomhed, České dráhy, som har gjort gældende, at de nationale retsinstanser for så vidt angår en eksisterende støtte, der henhører under artikel 108, stk. 1, TEUF, ikke har beføjelse til at anordne tilbagesøgning heraf, skal det bemærkes, at tvisten i hovedsagen vedrører en særlig situation, hvor artikel 108, stk. 3, TEUF blev tilsidesat ved tildelingen af den pågældende støtte. Som det er bemærket i denne doms præmis 17, fører den forældelsesfrist, der er fastsat i artikel 17, stk. 1, i forordning 2015/1589, ikke til, at statsstøtte, der er behæftet med en ulovlighed, lovliggøres med tilbagevirkende kraft, alene fordi den bliver eksisterende støtte.
- 21 Henset til det ovenstående skal det forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 108, stk. 3, TEUF skal fortolkes således, at de nationale retsinstanser kan anordne tilbagebetaling af statsstøtte, som er ydet i strid med den forpligtelse til forudgående anmeldelse, som er fastsat i denne bestemmelse, selv om den forældelsesfrist, der er fastsat i artikel 17, stk. 1, i forordning 2015/1589, er udløbet i forhold til denne støtte, således at støtten skal anses for eksisterende støtte i henhold til denne forordnings artikel 1, litra b), nr. iv), og artikel 17, stk. 3.

Sagsomkostninger

- 22 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Fjerde Afdeling) for ret:

Artikel 108, stk. 3, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde

skal fortolkes således, at

de nationale retsinstanser kan anordne tilbagebetaling af statsstøtte, som er ydet i strid med den forpligtelse til forudgående anmeldelse, som er fastsat i denne bestemmelse, selv om den forældelsesfrist, der er fastsat i artikel 17, stk. 1, i Rådets forordning (EU) 2015/1589 af 13. juli 2015 om fastlæggelse af regler for anvendelsen af artikel 108 TEUF, er udløbet i forhold til denne støtte, således at støtten skal anses for eksisterende støtte i henhold til denne forordnings artikel 1, litra b), nr. iv), og artikel 17, stk. 3.

Underskrifter